

HUMANITIES

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.1.14>

ARTYSTYCZNA POSTAĆ NARRATORA WSPÓŁCZESNEJ ANGLOJĘZycznej PROZY AMERINDIAŃSKIEJ W PERSPEKTYWIE ETNOLINGWISTYCZNEJ

Svitlana Volkova

*doktor nauk filologicznych, profesor,
profesor Katedry Teorii i Praktyki Przekładu
Charkowskiego Uniwersytetu Humanistycznego „Ludowa Akademia Ukrainśka” (Charków, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-5708-7034*

Liana Varchuk

*doktor filozofii z filologii, wykładowca Katedry Języków Obcych
Winnickiego Narodowego Uniwersytetu Technicznego (Winnica, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-8122-5142
varchuk_liana@ukr.net*

Adnotacja. Artykuł dotyczy etnolingwistycznego badania artystycznej postaci narratora we współczesnej anglojęzycznej prozie amerindiańskiej. Etnolingwistyczna perspektywa przedstawionej pracy obejmuje omówienie takich zagadnień współczesnej lingwistyki tekstu artystycznego jak narrator tekstu artystycznego, etnokulturowy ornamentalizm tekstu artystycznego i środki kształtowania artystycznej postaci narratora jako narratora-ornamentalisty współczesnego anglojęzycznego tekstu prozaicznego.

W perspektywie etnolingwistycznej przeprowadzono analizę tekstowo-interpretacyjną współczesnych anglojęzycznych amerindiańskich tekstów prozaicznych, w których narrator opowiada o światopoglądach, wartościach etnokulturowych, etnorealiach i stosunkach do nich współczesnych Amerykanów pochodzenia indiańskiego, okazało się dominujące pojęcia etniczne (HARMONY, BALANCE, UNITY, MEMORY, SACRALITY OF NATURE AND THINGS), a także środki leksykalne i stylistyczne do ich aktualizacji (powtórzenia, personifikacje, metaforyzacje, metanimizacje w narracji) i ich kultowe znaczenie dla Amerykanów nowoczesności.

Słowa kluczowe: etnolingwistyka, etnokultura, etnonarracja, etnokoncepty, postać narratora, ornamentalizm, anglojęzyczna proza amerindiańska.

LITERARY CHARACTER OF THE NARRATOR IN MODERN ENGLISH AMERINDIAN PROSE IN ETHNOLINGUISTIC PERSPECTIVE

Svitlana Volkova

*Dr.Sc. in Philology, Professor, Professor at the Theory and Practice of Translation Studies Department
Kharkiv University of Humanities “People’s Ukrainian Academy” (Kharkiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-5708-7034*

Liana Varchuk

*PhD in Philology, teacher at the Foreign Languages Department
Vinnytsia National Technical University (Vinnytsia, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-8122-5142
varchuk_liana@ukr.net*

Abstract. The paper focuses on the ethnolinguistic study of the literary character in English Amerindian prosaic texts. Ethnolinguistic perspective of the present work foresees the highlighting of such aspects of the contemporary linguistics of the literary text as the narrator of the literary text, ethnocultural ornamentalism of the literary text and the lingual means of the literary character of the narrator as the narrator-ornamentalism formation and realization in the ethnocultural ornamentalism in the canvas of the literary text.

The work has given the results of the textual and interpretative analysis of the modern English Amerindian prosaic texts in ethnolinguistic perspective. In this work the narrator tells about the worldview, ethnocultural values, ethnorealities and the perception of that by contemporary American people who have Indian roots. The paper reveals the dominant ethnocultural concepts (HARMONY, BALANCE, UNITY, MEMORY, SACRALITY OF NATURE AND THINGS), lexical and stylistic means of their actualization (repetitions, personification, metaphORIZATION, metonymization) in the narratives and their cultural meaning for American people nowadays.

Key words: ethnolinguistics, ethnoculture, etnonarrative, ethnoconcepts, the narrator’s character, ornamentalism, English Amerindian prose.

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ ОПОВІДАЧА СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ АМЕРІНДІАНСЬКОЇ ПРОЗИ В ЕТНОЛІНГВІСТИЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Світлана Волкова

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри теорії та практики перекладу
Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія» (Харків, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-5708-7034

Ліана Варчук

доктор філософії з філології, викладач кафедри іноземних мов
Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-8122-5142
varchuk_liana@ukr.net

Анотація. Статтю присвячено етнолінгвістичному вивченню художнього образу оповідача у сучасній англійській амеріндіанській прозі. Етнолінгвістична перспектива представленої праці передбачає висвітлення таких питань сучасної лінгвістики художнього тексту, як оповідач художнього тексту, етнокультурний орнаменталізм художнього тексту і засоби формування художнього образу оповідача як оповідача-орнаменталіста сучасного англійського прозового тексту.

В етнолінгвістичній перспективі проведено текстово-інтерпретаційний аналіз сучасних англійських амеріндіанських прозових текстів, в яких оповідач розповідає про світосприйняття, етнокультурні цінності, етнореалії та ставлення до них сучасних американців, які мають індіанське коріння. Ми виявили домінуючі етноконцепти (HARMONY, BALANCE, UNITY, MEMORY, SACRALITY OF NATURE AND THINGS), а також лексико-стилістичні засоби їх актуалізації (повтори, персоніфікації, метафоризації, метанімізації в наративах) та їх культурове значення для американців сьогодення.

Ключові слова: етнолінгвістика, етнокультура, етнонратив, етноконцепти, образ оповідача, орнаменталізм, англійська амеріндіанська проза.

Вступ

Творчість амеріндіанських письменників XX–XXI ст. отримала широке визнання і притягнула увагу літературознавців, етнолінгвістів, культурологів (Bordewich, 1997; Bronner, 2002; Brunvand, 1968; Curtis, 1970; Dunds, 1961; Garrett, 2002; Hartz, 2009; Lincoln, 1985). Так, сучасні етнолінгвістичні праці (Андрейчук, 2011; Волкова, 2016; Воркачев, 2004; Голубовська, 2002; Іванов, 2007; Карасик, 2004; Красних, 2002; Приходько, 2008; Слышкин, 2000; Степанов, 1998) зорієнтовано на виокремлення й виявлення концептів як елементів національної лінгвокультури, етнокультурних цінностей і ціннісних орієнтирів, що уможлиблює вивчення способів вияву, відображення і фіксації явищ культури в мові художнього тексту.

Основна частина

Метою статті є характеристика лінгвальних засобів формування образу оповідача як оповідача етнокультурного нарративу. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань: охарактеризувати образ оповідача-орнаменталіста як художній образ етнокультурного нарративу; уточнити поняття «етнокультурний нарратив»; виявити лінгвальні засоби формування художнього образу-оповідача як оповідача-орнаменталіста етнокультурного нарративу. Оповідач аналізованих у контексті нашої роботи текстів визначається своєю причетністю до носіїв етнокультури, про що він, вживаємо цей займенник узагальнено, досить експліцитно доводить читачеві (*I think, I suppose, My opinion is*). Його основна функція – це висвітлення і передача етнокультурних цінностей. Звідси етнокультурна інтерпретація його особистості має бути перш за все ціннісним критерієм.

Виявлення етнокультурних цінностей – найвищих орієнтирів поведінки – націлене на пояснення мотивації цих цінностей (чому той чи інший тип поведінки є пріоритетним у певній етнокультурі), на висвітлення специфічної комбінаторики цінностей (саме їх комбінаторика значною мірою пояснює особливості світосприйняття, що є властивим певному індивіду або групі), на виявлення динаміки таких орієнтирів або ціннісних пріоритетів поведінки (ця динаміка зумовлена соціально-історичними факторами), на визначення способів їх вираження (існують певні семіотичні механізми кодування і декодування цінностей).

Часто оповідач, розповідаючи свої історії про амеріндіанців, навчає читача етнокультурних вірувань і уявлень, постає путівником світорозуміння етнокультурних традицій амеріндіанців, в основі яких лежать міфолого-релігійні переконання. Розповідаючи про сакральне значення кукурудзи для амеріндіанців, про її життєдайну і родючу силу, оповідач постає дуже хорошим орнаменталістом, переходячи від міфологічного нарративу до наукового, посиляючись на слова відомого антрополога, який досліджував способи вирощування зерна, яким користуються люди племені Папаго. І далі оповідач звертається до пісенного нарративу, додає і слова пісні, в якій оспівується цей процес:

“In most southwestern Indian cultures, the pollen of corn is sacred pollen. It is the life-giving seed of creation and fertility. Anthropologist Ruth Underhill wrote that Papago planters of corn would speak to the life-sustaining plants. ‘Night after night,’ she says ‘the planter walks around his field, singing up the corn’:

*The corn comes up;
It comes up green;
Here upon our fields
White tassels unfold.*

*Blue evening falls;
Blue evening falls;
Near by, in every direction,
It sets the corn tassels trembling”*
(Linda Hogan, *Dwellings*, p. 60).

У процесі ознайомлення читача з міфологічними, науковими, фольклорними знаннями про сакральне явище у наведеному вище прикладі про сакральність кукурудзи оповідач виконує також і функцію репрезентатора інформації, вживає судження, відступи, коментарі для своєї переконливості. Проаналізуємо такий приклад:

“*She, the corn, is called our grandmother. She’s the woman who rubbed her palms against her body and the seeds fell out of her skin. That is, they fell from her body until her sons discovered her secrets. Before she left the world, she told them how to plant. She said, plant the beans and corn together, plant their little sister, squash, between them. This, from an oral tradition, came to be rediscovered hundreds of years later, almost too late, by agriculturalists in their research on how to maintain the richness of farm soil*” (Linda Hogan, *Dwellings*, p. 61).

В амеріндіанській міфології кукурудза вважається життєво важливою культурою, яку породжує жінка зі свого тіла, зі своєї шкіри. У наведеному фрагменті неідегетичний оповідач, граматична особа якого не виражена експліцитно, розповідає міф про жінку, яка породила зерна кукурудзи і навчила людей процедури її вирощування, щоб був добрий врожай. Оповідач коментує те, про що він повістує за допомогою структур судження (*that is*), коментарів (*from an oral tradition*), форми невластиво-прямої мови (*She said*).

В етнокультурній інтерпретації художнього образу оповідача перш за все враховуємо процес (семіозис), в якому щось (оповідач) функціонує як знак етнокультури. У цьому процесі є чотири компоненти: 1) знаковий засіб (знаконосій або тіло знаку); 2) те, на що вказує знак (десигнат); 3) сфера впливу, завдяки чому об’єкт сприймається як знак (інтерпретанта); 4) той, хто інтерпретує (інтерпретатор) (там само). Як ми уже зазначали в інтерпретації наведеного вище прикладу, в аналізованих у нашій роботі текстах оповідач іноді бере на себе і функцію коментатора подій, дій героїв, їхніх взаємин, поведінки, навколишнього середовища, а також намагається надати їм пораду, щоб якось регулювати їхню поведінку:

“*There is a saying, that time heals all wounds, but time did not heal those who mourned the loss of Grace. Everyone missed her, and even if time could knit the wounds of sorrow, no scar tissue had woven itself across the gaping loss*” (Linda Hogan, *Mean Spirit*, p. 87).

У наведеному прикладі з роману Лінди Хоган *Mean Spirit* оповідач вживає народне прислів’я *time heals all wounds, but time did not heal those who mourned the loss of Grace*, щоб переконати читача в тому, що Творця (тут *Grace*) треба шанувати, щоб уникнути неприємних подій.

Знак як спосіб передачі інформації має зміст і форму. Його зміст спрямовано на маркування позазнакової реальності (семантичний аспект), причому знак передає інформацію не тільки про об’єкт, але й про учасників спілкування (прагматичний аспект), а тлумачення смислу знаку передбачає знання його відносин з іншими знаками знакової системи (синтаксичний аспект). Проблемне поле семіозису, тобто «процесу, у якому щось функціонує як знак» (Моррис, 2001: 47), може сьогодні стати основним у програмі етнолінгвістичних досліджень.

У нашому дослідженні художнього образу оповідача як знаковому в етнокультурі дотримуємось тієї позиції, що форма знаку принципово відрізняється від позначуваного об’єкта, але може відображати деякі ознаки такого об’єкта або бути конвенціональною. За Ч. Пірсом, «знак, чи репрезентамен, – це щось, що для когось стоїть замість чогось у певному відношенні чи якості. Він адресований комусь, тобто створює в мозку цієї людини еквівалентний знак чи, можливо, більш розгорнутий знак. Той знак, який він створює, я називаю інтерпретантою першого знаку» (Pierce, 1985: 5).

У лінгвістичному ключі завжди є значущою ідея ієрархічності знаків: найпростішими постають дійсні знаки (демонстративні займенники), більш складний характер мають знаки-ідентифікатори (власні назви), найбільш інформативними є знаки-характеризатори (предикати, носії рематичної інформації) (Арутюнова, 1990).

Стосовно символів, етнокультурних зокрема, та їх визначення в лінгвістичній науці думки неодностайні. Так, К.О. Свас’ян (Свасьян, 1980) з огляду на різні іпостасі символу характеризує його як «назву ідеї, яка містить факт. Такою є когнітивна, а відповідно і гносеологічна сутність символу» (Свасьян, 1980: 15). Також К.О. Свас’ян вказує на те, що «символ ніколи не зводиться до своєї форми. Крізь форму простежується глибина смислу» (Свасьян, 1980: 26). З ідей К.О. Свас’яна зрозуміло, що символічне тлумачення реальності – це один із типів її тлумачення, в інших випадках має місце алегорія або емблема, а дуже частим у лінгвістичній практиці користуємось прямим позначенням, як у нашому дослідженні амеріндіанських етнокультурних символів, до прикладу, символи тварин, рослин, предметів, артефактів тощо.

Ми поділяємо точку зору Ю.С. Степанова, який наголошував на тому, що «суттєвою ознакою культури є наявність еволюційних семіотичних рядів (заміна одного предмета іншим, проєктування на другий форми і суті першого), синхронних семіотичних рядів (парадигми і стилі) та кореляцій за значущістю і домінуванням» (Степанов, 1998: 25).

Мовна система визначає можливості комунікативної практики учасників спілкування, що означає у формальному плані необхідність мати певну мовну компетенцію для здійснення акту спілкування, а в змістовому плані – визнання того факту, що специфічна етнокультурна картина світу, зафіксована у семантиці мовних одиниць, визначає світобачення носіїв культури, тобто має місце вибіркове світосприйняття, про що стверджували у своїй теорії Е. Сепір і Б. Уорф про мовну відносність (Sapir, 1916; Sapir, 1932; Уорф, 2003; Уорф, 1999).

Для етнокультурного вивчення образу оповідача як оповідача-орнаменталіста в етнокультурному нарративі прозового тексту певне значення має лінгвофілософська модель стану людського духу, запропонована В.І. Тюпою (2010), у вигляді «чотирьох модальностей самоідентифікації суб'єкта: 1) роєвий (*роєвий інтелект*) описує колективну поведінку децентралізованої самоорганізованої системи, термін уведений Херардо Бені і Ван Цзином у 1989 році) Ми-менталітет – суб'єкт як представник суспільства; 2) рольовий Він-менталітет – суб'єкт як виконавець соціального регламенту; 3) дивергентний Я-менталітет – суб'єкт як суверенний носій вільної свідомості; 4) конвергентний Ти-менталітет – суб'єкт як учасник діалогу, який усвідомлює свою відповідальність за інших» (Тюпа, 2010: 22–26). Така модель дозволяє вивчати різні типи ментальності, що має особистість, які виявляються в культурі.

Лінгвофілософська модель В.І. Тюпи співвідноситься з відомою моделлю О. Розенштока-Хюссі (Розеншток-Хюссі, 1994). В основу концепції О. Розенштока-Хюссі покладено «метафору граматики», яку він характеризує як «хрест реальності з напрямками назад, уперед, всередину і ззовні» (Розеншток-Хюссі, 1994: 198). Зазначені напрями ілюструють «темпоральні типи засвоєння реальності крізь минуле й теперішнє, наказовий і умовний способи. Типам реальності відповідають жанри мовлення і типові носії цих жанрів: минуле як історія та юриспруденція, теперішнє як наука, умовний стан як мистецтво, наказовий стан як політика» (Розеншток-Хюссі, 1994: 198–199). Можна погодитись із тим, що мова постає детально розробленою матрицею формування установок, які визначають наше ставлення до світу, і в цьому плані граматична метафора повністю має право на існування. Правильним є і те, що в різних типах діяльності можна встановити пріоритетну спрямованість на минуле, теперішнє й майбутнє, на реальне і можливе.

В етнокультурному векторі аналізу образу оповідача враховуємо і той факт, що художній текст, в якому саме і розгортається сам образ оповідача, – це не тільки повідомлення про внутрішній світ автора крізь призму оповідача, але й використання зовнішньої реальності як засобу зображення.

Знаковою за своєю суттю є формула певного статусу особистості, зокрема оповідача художнього тексту, в якій виокремлюються такі компоненти, як: статусний індекс (рольові функції особистості), статусний вектор (вказівка на рівність або нерівність інших персонажів), статусна репрезентація (висловлення поважного/неповажного/нейтрального ставлення до інших персонажів тексту). Прикладом нейтрального, констатуючого ставлення до іншого персонажу слугує такий фрагмент:

“Nowhere was that wound of sorrow more apartment that at the Gray-cloud house. Even when Nola was awake, she seemed asleep. She cried softly through the nights, dreaming of her mother. Something inside, a voice or a memory, buried deep, spoke to her and she answered, talking to what seemed like merely thin air to the others around her, but Nola said nothing to any of the skin and home people in the household. Sometimes her own sobbing woke her. The women still watched over the dark, open-eyed girl who lived somewhere between the worlds of spirit and body. And the four watches still surrounded the house” (Linda Hogan, Mean Spirit, p. 87).

У наведеному фрагменті оповідач не є діючим персонажем, він навіть не є актантом подій, проте переконливо доводить значущість етнокультурного концепту MEMORY (пам'ять) для амеріндіанців, пам'ять про предків, про рідних, які вже пішли із життя. Ця пам'ять супроводжується журбою, від якої неможливо спати вночі, оскільки приходять спогади про минуле. У пам'яті є свій голос (voice), що звісно є метафорою, і це є голос чотирьох (сакральне число в амеріндіанській міфології) Творців (four watches), які охороняють середовище, в якому існують люди. Оповідач знає, що амеріндіанці – люди лагідні, спокійні, тому засобом опису дій героїні дає знак, що етнокультурна риса характеру амеріндіанців – не турбувати інших, а у спокої вирішувати свої проблеми, що оповідач і експлікує, описуючи поведінку героїні (*Nola said nothing to any of the skin and home people in the household*). Якщо повернутися до визначення статусного вектора оповідача, то починати треба з його функції у повістванні, що полягає у передачі етнокультурних цінностей (гармонія і баланс, шанування Творця, збереження тиші і головне пам'яті про минуле, про своїх предків).

В інтерпретації такої статусної ролі оповідача враховуємо також і символічний смисл, який він намагається експлікувати у способі ведення оповіді, а саме символічність числа 4 (*the four watches still surrounded the house*).

Символічний смисл відрізняється своєю принциповою невичерпністю, символічне висловлення припускає численність тлумачень. Нині виокремлено «такі типи символічного смислу, як: емпатичний, що поєднує картини світу всіх учасників комунікативного процесу завдяки сильній фасцинації тексту; ейдетичний, тобто образний, такий, що захоплює яркістю і значущістю образів; енігматичний, тобто загадковий, такий, що зачаровує парадоксальною багатозначністю» (Карасик, 2010: 140).

У нашому дослідженні ми враховуємо той факт, що етносеміотичні знання стають пояснювальними схемами відповідності мовного етнокультурного знаку позазнакової реальності і особистістю як інтерпретатора цієї реальності. До прикладу:

“*Though all plants are purposeful and important, four plants are sacred:*

1. *Tobacco is used in the offering of prayer to the Great Spirit. The smoke contains the prayers that are then lifted skyward.*

2. *Cedar purifies; good fortune will come your way if you carry cedar in your shoes.*

3. *Sage cleans the body and repels negative energy.*

4. *Sweetgrass also purifies and is carried for positive.*

So, I know that it is a good thing I am going to do; and because no good thing can be done by any man alone. I will first make an offering and send a voice to be the spirit world that it may help me to be true. See, I fill this sacred pipe with the bark of the red willow; but before we smoke it you must see what it means. These four ribbons here on the stem are the four quarters of the universe” (Terry Jean, 365 Days of Walking the Red Road, p. 55).

У наведеному фрагменті оповідач не тільки передає знання про сакральне значення різних рослин, але й демонструє своє розуміння цієї етнокультури (*So, I know that it is a good thing I am going to do*), експлікує власне поважне ставлення до етнокультурних реалій і цінностей (*See, I fill this sacred pipe with the bark of the red willow*), вживає образи-символи, які несуть сакральний зміст (*tobacco, smoke, the spirit world, sacred pipe, four ribbons, the four quarters of the universe*).

Міфологеми, етнореалії, етноконцепти, актуалізовані в текстах вербальними засобами (лексико-семантичними, стилістико-семіологічними, синтаксично-стилістичними), відтворюють етнокультурний орнамент мовлення оповідача, що показано в табл. 1, в якій представлена вибірка таких засобів на прикладі тексту роману Л. Ердріч “Love Medicine”.

Таблиця 1

Лексичні одиниці, що є маркерами етнокультурного орнаменту на прикладі роману Л. Ердріч “Love Medicine”

Етноніми	Стилістичні засоби		
	Лексико-семантичні	Стилістико-семіологічні	Синтаксично-стилістичні
Назви тварин: Rushes Bear (p. 96). Предмети побуту: cigaswa (p. 32). Сакральні назви: Akiwenzii (p. 34). Нумерологічні назви: 12 children (p. 18). Назви кольорів: Outfit was navy <i>blue</i> and Eli’s was olive <i>green</i> ; Stones always painted <i>white</i> or <i>blue</i> were flaking back <i>gray</i> (p. 18)	Гіпербола: one million of the heat (p. 57). Літота: Sky is just about the size of my ignorance (p. 26). Метафора: My back was a wall of singing flame (p. 56). Метонімія: He had his mother’s long slim legs... (p. 17).	Метафора: Dead snow (p. 10). Порівняння: ...pale as birch (p. 64). ...her face of a starved rat (p. 60).	Еліпсис: Her defeat. Her sons. Living lights (p. 37). Полісиндетон: ...loaded <i>with</i> papers, <i>with</i> notices <i>and</i> titles <i>and</i> his treasured newspapers (p. 70). Анафора: <i>I ran away</i> from the gaverment school. <i>I ran away</i> so often that... (p. 68).

Для характеристики образу оповідача в етнолінгвокультурному ключі враховуємо й культурно/етнокультурно-смысловий ген інформації, що трансформується засобом мови оповідача. Знаки-символи у цьому процесі постають носіями акумульованого колективного досвіду. Символьна інтерпретація знаку постає найвищим ступенем семіотичного засвоєння реальності і системно доповнюється, за В.І. Карасиком, іншими модусами семіозису – прямим, емблематичним і алегоричним осмисленням інформації (Карасик, 2010: 31–57).

Образ оповідача сучасної англомовної амеріндіанської прози постає певною маргінальною зоною, яка проходить між світом минулого амеріндіанців і світом їх сучасності. Для інтерпретатора сучасних англомовних амеріндіанських текстів дуже важливо бути підготовленим до такої інтерпретації: бути обізнаним в особливостях етнокультури, ціннісних пріоритетах, знати значення різних етнореалій, культових речей і традицій. З огляду на те, що в усі культові ритуали, традиції, культові речі та артефакти амеріндіанці вкладають певний етнокультурний сенс, звертаємось до теорії концептів, до розуміння понять «концепт» та «етноконцепт» у сучасній лінгвістиці.

Концепти як культурно зумовлені ментальні поняття, що мають пряме відношення «... до цінностей, ідеалів і установок людей, ... до того, як вони думають про світ і про своє життя в цьому світі» (Вежбицкая, 1999, с. 264). «Будь-які лінгвістичні міркування», за зауваженням І.О. Голубовської, «чи то на рівні умовиводів, гіпотез або теорій, мають бути належним чином верифіковані. Якими ж критеріями об’єктивності слід керуватися, аналізуючи культурно-специфічні мовні категорії, що відбивають особливості мовної свідомості різних етносів? Що може слугувати адекватним критерієм відбору необхідного «культурно навантаженого» матеріалу?» (Голубовська, 2004: 103).

Слідом за І.О. Голубовською вважаємо, що «об'єктивізації вибірки слів-концептів можуть сприяти шість основних принципів: 1) принцип словникової (культурної) розробленості; 2) принцип частотності вживання; 3) принцип високої словотвірної розробленості; 4) принцип поширеності в межах фразеологічних одиниць мови; 5) принцип облігаторності аксіологічної маркованості; 6) їх «ключовий» характер для духовності певного лінгвокультурного ареалу» (Голубовська, 2004: 103–104). Якщо перші п'ять принципів є прозорими за своєю сутністю, то шостий заслуговує на особливу увагу. «Ключові слова» належать до тієї унікальної для кожної культури лексики, засобом якої етнос самоідентифікується як колектив носіїв національної мови, що певним чином відчуває, мислить, сприймає та оцінює навколишню дійсність.

Зрозуміло, що слова такого типу не становлять замкненої остаточної множини, а вибір і кваліфікація тих чи інших слів як «ключових» пов'язані з неабиякими труднощами, оскільки природа їх сублогічна, вони виступають своєрідним конденсатом колективного несвідомого. Власне, концептуальний аналіз і має формалізувати те, що дається дослідникові інтуїтивно, на підсвідомому рівні. Припустивши, що «ключові слова» у семантичному просторі мови й культури відіграють роль своєрідних «лексичних кванторів» (Бялик, 2012: 81), центральних точок, що організують великі культурні шари, ми дійдемо висновку, що «в тілі мови» оповідача це має відбиватися частотністю концептів, їх повторюваністю в емоційній або етичній мовних сферах, їх «розробленості» у фразеологічній системі мови. На думку А. Вежбицької, мета аналізу подібної культурно маркованої лексики полягає не в тому, щоб довести властивий їй ключовий характер, а в тому, щоб у результаті здійсненого дослідження «...спромогтися сказати про таку культуру щось суттєве і нетривіальне» (Вежбицька, 1999: 283). Якщо вибір слів зроблено некоректно, їх аналіз не дозволить нічого з'ясувати стосовно особливостей культури того чи іншого етносу.

Внутрішній світ кожної людської особистості характеризується різним співвідношенням властивостей розуму (*ratio*), з одного боку, і властивостей серця і душі (*emotio*) – з іншого. Висловлюючись мовою семантичних примітивів, особистість – це хтось, хто бажає, відчуває, думає, знає, говорить і діє. «Семантичні примітиви», за А. Вежбицькою, – «це набір лексичних універсалій, застосування яких у описі різних мов і культур уможливило їх зіставний аналіз» (Вежбицька, 1999: 384). Деякі вчені піддають сумніву придатність семантичних примітивів як засобу метаопису міжкультурних семантичних досліджень, посилаючись на можливість їх подальшого членування і виділення національно-специфічних «кварків», які виступають «справжніми семантичними примітивами» (Апресян, 1995: 481). О.В. Урисон також вважає, що універсальна семантика має оперувати не лексемами конкретної мови (примітиви в розумінні А. Вежбицької), а «майже еквівалентними частинами примітивів, вилучених з різних природних мов, що перебувають у відношеннях перетину, <...> має використовуватися штучна метамова» (Урисон, 1998, с. 15). У працях А. Вежбицької та її послідовників на широкому мовному матеріалі доведено ефективність і правомірність досліджень із застосуванням «природних» семантичних примітивів (Вежбицька, 1999: 384).

Як показують сучасні лінгвістичні дослідження, в основі амеріндіанської моделі етнічної особистості лежить протиставлення «матеріального» (*body*) «духовному/сакральному» (*spirit*), що відбиває зосередженість цієї особистості на мисленні (*thinking*) і знанні (*knowing*), «які перебувають поза сферою почуттів, Духу і підсвідомого» (Волкова, 2017: 134).

У контексті нашої роботи користуємося терміном «етноконцепт» (Воробей, 2011; Маляренко, 2012; Слухай, 2005), який виявляється і функціонує у смислово-полі між значенням слова і смислом-поняттям, де значення слова – відношення словесного знаку до змісту поняття, його сигніфікат, а смисло-поняття – відношення обсягу поняття до референта.

Етноконцепт як суттєва ознака словесного знаку отримує назву, що виражає узагальнене значення, з'ясування якого можливе за умов звернення до культурологічних, історичних та етнографічних джерел з вивчення етнокультурного досвіду етносу з подальшим виявленням способів його реалізації в етнокультурних контекстах. Саме «контекст», на думку М.П. Кочергана, «відіграє головну роль у становленні функції будь-якої мовної одиниці, оскільки він не лише реалізує, дає статус існування цій одиниці, модифікує її зміст у межах одного значення, формує оказіональне значення слова» (Кочерган, 1980: 11–13). В амеріндіанських художніх текстах реалізуються закріплені в мові синтагматичні зв'язки слів, що і зумовлює функціональні особливості етнокультурно маркованих одиниць мови, які формують етнокультурний орнаменталізм аналізованих нами художніх прозових текстів.

За теорією світових цінностей Г. Хофстеде етнокультурні цінності видаються пов'язаними з концептом і матеріально втіленими у конкретній формі (Hofstede, 2014: 9–49). На основі текстової інтерпретації фрагментів сучасних амеріндіанських прозових текстів, в яких оповідач орнаментально розповідає про буття, культуру, цінності сучасних амеріндіанців, ми виявили домінуючі етноконцепти і концептуальні домінуючі, в основі яких лежать цінності, а також матеріальне або духовне втілення об'єктів етнокультурних цінностей (табл. 2).

Етнокультурні концепти функціонально розглядаємо як форми актуалізації ставлення сучасних амеріндіанців до реальності, що мають етнокультурну цінність. У процесі їх аналізу найбільш адекватним видається метод реконструкції впливу навколишньої дійсності (культурної, географічної, буттєвої) на їх формування. Вони мають символічну природу і виявляються у сфері смислових ціннісних орієнтацій.

До прикладу, у романі Льюїс Ердріч *The Painted Drum* оповідач орнаментально вписує в повісткування різні художні деталі, словесні образи, які актуалізують концепт MEMORY, який у конкретному контексті набуває етнокультурного смислу:

**Домінантні етноконцепти, концептуальні ознаки, цінності амеріндіанців
та їх вербальне вираження в художніх текстах**

Етноконцепти	Концептуальні ознаки	Цінності	Вербальне втілення
HARMONY, UNITY	єдність людини і природи	любов до рідного краю, прагнення гармонії людини і природи	here and there, people and nature, the circle of holiness
SACRALITY OF NATURE AND THINGS	дух речей, культ тварин, рослин, явищ природи	збереження природних ресурсів	eagle feather, stone, mountain, smoke, spider, wolf, horse, the world of air, the four watches
BALANCE	знак Творця, спокій у світі людини і природи	стриманість мовчазність, самоконтроль	pipe smoking, standing with the wind, the place of spirit, the silence of its creation
MEMORY	шана предків, етнокультурних традицій і церемоній	шанування батьків, повага до родинних зв'язків і традицій етносу	time, eagle feather, a shoe box, a whiff of smoked hide, exquisite doll, ceremonies and rituals, Native Drum ceremony, the Ghost Dance ceremony, the Pipe Ceremony, the Purification Ceremony, the Vision Quest, the Sundance, the Naming Ceremony, the Smudging, the Winter Dance

“The shoe box is mistakenly stored upon a shelf of shoes, and when I open it I catch a whiff of smoked hide. It is a smell that could have accumulated molecule by molecule inside of the box only if it was not opened for a long time. As I unwraps the doll, the fugitive taste of smoke vanishes and there is the doll herself, exquisite” (p. 36).

У наведеному фрагменті оповідач уживає лексичні одиниці (*box, ashelf*) та сполучення з ними (*the shoe box, a shelf of shoes, inside of the box, for a long time*) і у такий спосіб акцентує увагу читача на предметах, які слугують контейнерами, в яких довгий час щось може зберігатись, та їх функціональних або часових ознаках. Ці контейнери, а також предмети, які в них зберігаються, є пам'яттю про минуле далеке. Запах диму настільки увібрався в них, що міститься в кожній молекулярній частинці предметів. Звернення до культурологічних джерел з міфології амеріндіанців (Alexander, 2005; Bronner, 2002; Eliade, 1987) підтверджує той факт, що процес куріння із супроводжуючим його димом був для амеріндіанців культовим ритуалом (Jean, 2003: 139). У процесі куріння трубки випускаються клуби диму, які уходять далеко в небо, що означає духовний зв'язок того, хто проводить такий ритуал із Великим Творцем. У наведеному фрагменті оповідач марковано повторює такі лексеми, як *box, smoke*, як алюзії на етнокультурні реалії амеріндіанців, вживає їх як тригери етнокультурної пам'яті. Те, що етнокультурна пам'ять, етнокультурні реалії і цінності живуть довго марковано в тексті прислівниками часу (*for along time*), а також сомативними іменниками (*whiff, smell*). У коробці міститься лялька, яка з часом теж просякнута тим димом від куріння, але оповідач вживає дескриптор *exquisite* (витончений), тобто сама лялька як артефакт минулого є витонченою, що говорить про те, що оповідач дуже бережно ставиться до минулого свого народу.

Оскільки у своїх творах сучасні амеріндіанські письменники використовують тексти міфів і легенд автохтонного населення, то ми звертаємось до такого художньо-текстового явища, як орнаменталізм (засіб, за допомогою якого різні художні деталі створюють єдине ціле).

Орнаменталізм аналізованих у роботі прозових текстів виконує не тільки декоративну функцію, а й утілює естетичну концепцію етнокультурного спрямування завдяки тим лексичним засобам, які актуалізують етнокультурні цінності, мотиви, образи.

Роман *Love Medicine*, як і такі романи сучасної амеріндіанської письменниці Льюїс Ердріч, як *The Painted Drum, Tracks, The Round House*, висвітлює світорозуміння і світобачення амеріндіанського народу племені Оджібва. Етнокультурний фон, або орнамент роману, формують лексичні індекси та маркери, які відтворюють у сучасному художньому тексті «міфологичну традицію» (Волкова, 2017) висвітлення етнокультурних реалій і цінностей, утілення у словесних образах-символах з етнокультурним значенням:

“By noon, hitching, walking, fueled by 99-cent breakfast specials, they reached the first lake of Minnesota’s ten thousand, a small landreedy oval. There were lots of little wooden signs along the road – jigsaw-cutarrows with painted names, TROLL MERE, THE LOON’S HEAVEN, JOHNSON’S RESORT.

The sign to Johnson’s had actually fallen off its post and stuck point down in the grass, which is why they though they could afford to stay there. It had once directed people down a rutted dirt track, so they took the winding seam through a field with a few thirsty-looking horses in it, then some woods and undergrowth, until they arrived at a group of buildings, some large, some small, all peeling the same dullred paint” (Lousie Erdrich, *Love Medicine*, p. 263).

У наведеному фрагменті йдеться про нелегкий шлях героїв у пошуках води. Одночасно з історичними реаліями (*lake of Minnesota*) оповідач акцентує на численності дерев'яних знаків у вигляді стріл на шляху, який долають герої. Стріла – це символ війни або оборони (Трессідер, 1999: 360).

У романі Л. Ердріч *The Painted Drum* одна з частин має назву *The Ornamental Man* (с. 171–186). На цих 15 сторінках оповідач, розповідаючи історію сім'ї Zigwan'aage, паралельно виткановує історію виникнення,

застосування і сакрального значення барабану (барабан або бубен є невід’ємним музичним атрибутом виконання будь-яких ритуальних танців і пісен амеріндіанців). Оповідач уживає вербальні засоби (епігети, порівняння, метафори, метонімії, гіперболізацію, алюзію) в оповіді про барабан, історію його створення, які викликають уявлення про барабан як щось одухотворене, сакральне, як таке, що має своє тіло й душу:

*“When my grandfather had finished with **the main body of the drum**, he lashed it into his canoe and started padding for home. His vision of how he would **dress the drum** was still incomplete – the colors, symbols, and **type of ornament the drum** required still evaded his dreams. He couldn’t get a picture in his mind”* (Louise Erdrich, *The Painted Drum*, p.175).

Етнокультурний орнаменталізм аналізованих у нашій праці романів створюється як дисперсно (шляхом поодинокого вкраплення в тканину художнього тексту етнонімів, що є лексичними одиницями прямої номінації, а також різними стилістичними засобами), так і конверсивно (включення текстів міфів і легенд до основного повістування). До прикладу, у романі Лінди Хоган *Mean Spirit* етнокультурний орнаменталізм формується шляхом «прошивання» амеріндіанських реалій крізь тканину «сучасності»:

*“Moses walked on past the **pumping oilwells** farther down the road. A white sign, visible even in the dark, read “**Indian Territory Illuminating Oil Company**” and then, past that, the land stretched out beneath the dark hand of night, and from the **peyote tepee** in the hilly, rolling country, Moles could hear **the drum**. It calmed him. It was the song of a deeper life, the heating of earth’s pulse. He stopped on the road to listen before he made his way through the dark to join his people”* (Linda Hogan, *Mean Spirit*, p. 72).

З наведеного фрагмента бачимо, як етнореальна прошивка (*Indian territory, peyote tepee, the drum*) постає контрастним фоном для сучасних американських реалій (*pumping oil wells, oil company*) і водночас висуває на вищий ціннісний рівень те, що нагадує про амеріндіанський народ, його культуру, атмосферу. *Indian territory, peyotetepee, drum* – це те, що є символом далекого (*deeper life*) життя, яке в пам’яті звучить як пісня (*the song of a deeper life*), заряджає життєвий пульс (*the heating of earth’s pulse*). Метафори, вжиті в цьому уривку, мають етнокультурне значення, передають емоційний стан оповідача, який сумує за рідним народом, культурою, що з часом занепадає. Задля того щоб доторкнутися до етнокультурної атмосфери, необхідно пройти шлях через темряву (*he made his way through the dark to join his people*).

У романі Леслі Мармон Сілко *Ceremony* етнокультурним орнаментом слугують пісенні «прошивки» тканини тексту, що виступають вставними елементами, які, за М.-Л. Райян (Ryan, 2014), не тільки створюють етнокультурний фон, а і сприяють розгортанню наративу. Їхня функція в тексті – експресивно передати етнокультурні цінності, краще зрозуміти традиції, звичаї, сакральні предмети й об’єкти, що мають неабияке значення для амеріндіанців:

“It was a special place. He was smiling. He felt strong. He had to touch his own hand to remember what year it was: thick welted scars from the shattered bottle glass.

His mother-in-law suspected something,

*She smelled **coyote** piss one morning,*

She told her daughter;

*She figured **Coyote** was doing this,*

She knew her son-in-law was missing,

<...>

*They made **Pollen Boy** right in the centre of the white corn painting.*

*His eyes were **blue pollen**,*

*his mouth was **blue pollen**,*

his neck was too.

*There were pinches of **blue pollen***

at his joints”

(Leslie Silko, *Ceremony*, p. 129–131).

Повтори лексичних одиниць (*coyote, pollen*), що виконують функцію фасцінації, є вербальними знаками, які постають носіями символічного значення в амеріндіанській культурі: *койот* – сакральна тварина, що одухотворює Великого Творця; *роса* – символи народження, духовної і тілесної чистоти, недоторканості. Значення чистоти підкреслює прикметник *синій*, що символізує непохитність, незламність, силу духу.

Висновки

У ході аналізу художнього образу оповідача етнокультурного наративу виявлено, що такий оповідач постає оповідачем-орнаменталістом, який розповідає про світосприйняття амеріндіанців, їхні етнокультурні цінності, етнореалії та етноконцепти, а також ставлення до такої етнокультурної картини світу сучасних американців. У процесі проведеного дослідження ми виявили домінуючі етноконцепти (HARMONY, BALANCE, UNITY, MEMORY, SACRALITY OF NATURE AND THINGS), а також лексико-стилістичні засоби їх актуалізації, що відбувається шляхом повтору (часто чотириразового, оскільки число 4 є сакральним в амеріндіанській міфології), персоніфікації, метафоризації, метанімізації в наративах про минуле, про створення світу, людини, тварин, астральних істот та їх культове значення для американців сьогодення.

Етнокультурний орнаменталізм слугує зв’язком між амеріндіанським і суто американським світом, між сакральними об’єктами та об’єктами реального світу, між реально-історичними і художніми подіями, між оповідачем-носієм етнокультури та оповідачем-представником сучасного американського соціуму.

Ми дійшли висновку, що для характеристики образу оповідача в етнолінгвокультурному ключі насамперед має важливу роль культурно/етнокультурно-смісловий ген інформації, що трансформується засобом мови оповідача. Знаки-символи у цьому процесі постають носіями акумульованого колективного досвіду. Символьна інтерпретація знаку постає найвищим ступенем семіотичного засвоєння реальності і системно доповнюється іншими модусами семіозису – прямим, емблематичним і алегоричним осмисленням інформації.

Перспективою нашого дослідження вважаємо розробку принципів побудови етнокультурної моделі художнього образу оповідача в етнокультурному наративі прозового тексту.

Список використаних джерел:

1. Апресян Ю.Д. Избранные труды: в 8 томах. Москва : Языки русской культуры; Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 1995. Т. 1. 472 с.; Т. 2. 767 с.
2. Арутюнова Н.Д. Образ, метафора, символ в контексте жизни и культуры. *Res Philologica. Филологические исследования* : сборник статей памяти академика Г.В. Степанова. 1990. С. 70–89.
3. Арутюнова Н.Д. Национальное сознание, язык, смысл. *Лингвистика на исходе XX века: итоги и перспективы*. 1995. Т. 1. С. 112–123.
4. Бялик В.Д. Епістемологія лексичного квантора : монографія. Чернівці : Золоті литаври, 2012. 420 с.
5. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. Москва : Русские словари, 1997. 261 с.
6. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. Москва : Языки русской культуры, 1999. 780 с.
7. Волкова С.В. Етнолінгвокультурний простір англомовних амеріндіанських міфів і легенд. Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії. 2016. С. 109–113.
8. Волкова С.В. Принципи конструювання міфологічного простору англомовних амеріндіанських художніх прозових текстів. *Когнітивна лінгвістика в міждисциплінарному контексті: теорія і практика*. 2016. С. 43–44.
9. Волкова С.В. Наративна техніка зворотної перспективи у виявленні й інтерпретації ідентичності в амеріндіанських сучасних прозових текстах. *Національна ідентичність в мові і культурі* : збірник наукових праць. 2017. № 35. 343 с.
10. Волкова С.В. Міфологічний простір роману-есе: наративний аспект. *Філологічні трактати*. 2017. Том 9, № 1. С. 22–29.
11. Воркачев С.Г. Счастье как лингвокультурный концепт. Москва : Гнозис, 2004. 236 с.
12. Воробей Н.В. Етнокультурна картина світу в афро-американській поезії: лінгвокультурологічний та лінгвокультурний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон : Херсонський державний університет, 2011. 230 с.
13. Голубовська І.О. Етноспецифічні константи мовної свідомості : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.15. Київ. 2004. 346 с.
14. Карасик В.И. Концепт как категория лингвокультурологии. *Известия Волгоградского государственного педагогического университета. Серия «Филологические науки»*. 2002. № 1. С. 14–23.
15. Карасик В.И. Языковая кристаллизация смысла. 2010. 351 с.
16. Кочерган М.П. Слово і контекст. 1980. 184 с.
17. Маляренко І.О. Етнореалії в австралійських поетичних текстах: лінгвокультурний і лінгвокогнітивний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон. 2012. 22 с.
18. Моррис У.Ч. Основания теории знаков. *Семиотика: антология*. 2001. С. 45–97.
19. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. 2008. 332 с.
20. Радзівська С.О. Семантичний простір концепту ДІМ в американській поезії XX століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ. 2008. 20 с.
21. Розеншток-Хюсси О. Речь и действительность. 1994. 213 с.
22. Свасьян К.А. Проблема символа в современной философии. *Критика и анализ*. 1980. 226 с.
23. Слухай Н.В. Етноконцепти та міфологія східних слов'ян в аспекті лінгвокультурології. 2005. 167 с.
24. Степанов Ю.С. Язык и метод. *К современной философии языка*. 1998. 784 с.
25. Урысон Е.В. Языковая картина мира VS Обиходные представления. *Вопросы языкознания*. 1998. № 2. С. 5–18.
26. Alexander H. B. Native American Mythology. 2005. 361 p.
27. Bronner S.J. Folk Nation: folklore in the creation of American tradition. 2002.
28. Eliade M. The Sacred and the Profane. The Nature of Religion. 1987. 244 p.
29. Hofstede G. Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. 2014. P. 9–49.
30. Pierce Ch.S. Logic as Semiotic: The Theory of Signs. *Semiotics. An Introductory Anthology*. 1985. P. 4–23.
31. Ryan M.-L. Possible Worlds. In. P. Hühn et al. eds. *Handbook in Narratology*. 2014. Vol. 2. P. 726–743.
32. Sapir E. Time Perspective in Aboriginal American Culture. *A Study in Method*. 1916. 300 p.
33. Sapir E. Cultural Anthropology and Psychiatry. *Selected Writings of Edward Sapir*. 1932. P. 509–521.
34. Schmid W. Implied Author. In. P. Hühn et al. eds. *Handbook of Narratology*. 2014. Vol. 2. P. 288–299.
35. Тресиддер Дж. Словарь символов. 1999. 448 с.
36. Erdrich L. The Painted Drum. 2005. 277 p.
37. Hogan L. Mean Spirit. 1990. 198 p.
38. Hogan L. Dwellings. A Spiritual History of the Living World. 1995. 155 p.
39. Silko L.M. Ceremony. 1986. 262 p.
40. Terry J. 365 Days of Walking the Red Road. 2003. 418 p.

References:

1. Apresyan, Yu.D. (1995). *Izbrannyye trudy [Selected Works]*. (Vols. 1–8). Moscow: Yazyki russkoj kul'tury; Izdatel'skaya firma "Vostochnaya literature" RAN [in Russian].
2. Arutyunova, N.D. (1990). Obraz, metafora, simvol v kontekste zhizni i kul'tury [Image, metaphor, symbol in the context of life and culture]. *Res Philologica. Filologicheskiye issledovaniya sb. st. pamyati akademika G.V. Stepanova*. 70–89 [in Russian].
3. Arutyunova, N.D. (1995). Natsional'noye soznaniye, yazyk, smisl [National consciousness, language, meaning]. *Lingvistika na iskhode XX veka: itogi i perspektivy – Linguistics at the End of the 20th Century: Results and Prospects, 1*, 112–123 [in Russian].
4. Byalyk, V.D. (2012). *Epistemolohiya leksychnoho kvantora. Monohrafiya [Epistemology of the lexical quantifier. Monograph]*. Chernivtsi: Zoloti lytavry [in Ukrainian].
5. Vezhbitskaya, A. (1997). *Yazyk. Kul'tura. Poznaniye [Language. Culture. Cognition]*. Moscow: Russkie slovari [in Russian].
6. Vezhbitskaya, A. (1999). *Semanticheskiye universalii i opisaniye yazykov [Semantic universals and description of languages]*. Moscow: Yazyki russkoj kultury [in Russian].
7. Volkova, S.V. (2016). Etnolinhvokul'turnyy prostir anhlomovnykh amerindians'kykh mifiv i lehend [Ethnolinguistic and cultural space of English-speaking American myths and legends]. *Mova, literatura i kul'tura: aktual'ni pytannya vzayemodiyi – Language, literature and culture: current issues of interaction*, 109–113 [in Ukrainian].
8. Volkova, S.V. (2016). Pryntsypy konstruyuvannya mifolohnoho prostoru anhlomovnykh amerindians'kykh khudozhnikh prozovykh tekstiv [Principles of constructing the mythological space of English-speaking American prose texts]. *Kohnityvna linhvistyka v mizhdystyplinarnomu konteksti: teoriya i praktyka – Cognitive linguistics in an interdisciplinary context: theory and practice*, 43–44 [in Ukrainian].
9. Volkova, S.V. (2017). Naratyvna tekhnika zvorotnoyi perspektyvy u vyyavlenni y interpretatsiyi identychnosti v amerydians'kykh suchasnykh prozovykh tekstakh [Narrative technique of reverse perspective in the identification and interpretation of identity in American modern prose texts]. *Natsional'na identychnist' v movi i kul'turi: zbirnyk naukovykh prats' – National identity in language and culture: a collection of scientific papers*, 35. 343 [in Ukrainian].
10. Volkova, S.V. (2017). Mifolohnyy prostir romanu-ese: naratyvnyy aspekt [Mythological space of the novel-essay: narrative aspect]. *Filolohichni traktaty – Philological treatises*, Vol. 9, 1, 22–29 [in Ukrainian].
11. Vorkachev, S.G. (2004). *Schast'ye kak lingvokul'turnyy kontsept [Happiness as a linguocultural concept]*. Moscow: Gnozis [in Russian].
12. Vorobey, N.V. (2011). Etnokul'turna kartyna svitu v afro-amerykans'kiy poeziyi: linhvokul'turolohichnyy ta linhvokul'turnyy aspekty [Ethnocultural picture of the world in African-American poetry: linguocultural and linguocultural aspects]. *Dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04*. 230 s. [in Ukrainian].
13. Holubovs'ka, I.O. (2004). Etnospetsyfichni konstanty movnoyi svidomosti [Ethnospecific constants of language consciousness]. *Dys. ... dokt. filol. nauk: 10.02.15*. Kyiv. 346 s. [in Ukrainian].
14. Karasik, V.I. (2002). Kontsept kak kategoriya lingvokul'turologii [Concept as a category of cultural linguistics]. *Izvestiya Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. Seriya: Filologicheskiye nauki. № 1*. S. 14–23 [in Russian].
15. Karasik, V.I. (2010). Yazykovaya kristalizatsiya smysla [Linguistic crystallization of meaning]. 351 s. [in Russian].
16. Kocherhan, M.P. (1980). Slovo i kontekst [Word and context]. 184 s. [in Ukrainian].
17. Malyarenko, I.O. (2012). Etnorealii v avstraliys'kykh poetychnykh tekstakh: linhvokul'turnyy i linhvokohnityvnyy aspekty [Ethnorealism in Australian poetic texts: linguocultural and linguocognitive aspects]. *Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04*. Kherson. 22 s. [in Ukrainian].
18. Morris, U.Ch. (2001). Osnovaniya teorii znakov [Foundations of the theory of signs]. *Semiotika: antologiya*. S. 45–97 [in Russian].
19. Prykhod'ko, A.M. (2008). Kontsepty i kontseptosystemy v kohnityvno-dyskursyvnii paradyhmi linhvistyky [Concepts and conceptual systems in the cognitive-discursive paradigm of linguistics]. 332 s. [in Ukrainian].
20. Radziyevs'ka, S.O. (2008). Semantychnyy prostir kontseptu DIM v amerykans'kiy poeziyi XX stolittya [Semantic space of the concept of HOME in American poetry of the twentieth century]. *Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04*. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
21. Rozenshtok-Khyuss'i, O. (1994). Rech' i deystvitel'nost' [Speech and reality]. 213 s. [in Russian].
22. Svas'yan, K.A. (1980). Problema simvola v sovremennoy filosofii [The problem of the symbol in modern philosophy]. *Kritika i analiz*. 226 s. [in Russian].
23. Slukhay, N.V. (2005). Etnokontsepty ta mifolohiya skhidnykh slov'yan v aspekti linhvokul'turolohiyi [Ethnoconcepts and mythology of the Eastern Slavs in the aspect of linguoculturology]. 167 s. [in Ukrainian].
24. Stepanov, Yu.S. (1998). Yazyk i metod. K sovremennoy filosofii yazyka [Language and method. Toward a modern philosophy of language]. 784 s. [in Russian].
25. Uryson, Ye.V. (1998). Yazykovaya kartina mira VS Obikhodnyye predstavleniya [Language picture of the world VS Everyday ideas]. *Voprosy yazykoznavniya. № 2*. S. 5–18 [in Russian].
26. Alexander, H.B. (2005). *Native American Mythology*. 361 p.
27. Bronner, S.J. (2002). *Folk Nation: folklore in the creation of American tradition*.
28. Eliade, M. (1987). *The Sacred and the Profane*. The Nature of Religion. 244 p.
29. Hofstede, G. (2014). Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. P. 9–49.
30. Pierce, Ch.S. (1985). Logic as Semiotic: The Theory of Signs. *Semiotics. An Introductory Anthology*. P. 4–23.

31. Ryan, M.-L. (2014). Possible Worlds. In. P. Hühn et al. eds. *Handbook in Narratology*. Vol. 2. P. 726–743.
32. Sapir, E. (1916). *Time Perspective in Aboriginal American Culture. A Study in Method*. 300 p.
33. Sapir, E. (1932). *Cultural Anthropology and Psychiatry. Selected Writings of Edward Sapir*. P. 509–521.
34. Schmid, W. (2014). Implied Author. In. P. Hühn et al. eds. *Handbook of Narratology*. Vol. 2. P. 288–299.
35. Tresidder, Dzh. (1999). Slovar' Simvolov [Dictionary of Symbols]. 448 s.
36. Erdrich, L. (2005). *The Painted Drum*. 277 p.
37. Hogan, L. (1990). *Mean Spirit*. 198 p.
38. Hogan, L. (1995). *Dwellings. A Spiritual History of the Living World*. 155 p.
39. Silko, L.M. (1986). *Ceremony*. 262 p.
40. Terry, J. (2003). *365 Days of Walking the Red Road*. 418 p.